

CELEBRAR

El lector i l'animador

Josep Lligadas

El lector i l'animador

Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona
Col·lecció "Celebrar"

-26-

Director de la col·lecció Celebrar: Joan Obach

Aquesta col·lecció es publica en català i en castellà

© Edita: CENTRE DE PASTORAL LITÚRGICA
Diputació 231 – 08007 Barcelona
Tel. (+34) 933 022 235 – wa 619 741 047
cpl@cpl.es – www.cpl.es

Primera edició: abril de 1989
Segona edició: novembre de 2009
Segona impressió: març de 2019

ISBN: 978-84-9805-380-7
Dipòsit legal: B 38165-2009

Printed in UE

Imprimeix: Ulzama Digital, S.L.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Sumari

Presentació	5
El lector	7
L'animador de la celebració	19
Alguns materials útils	49

Aquest llibret té dues parts. Una sobre el ministeri del lector i una altra sobre l'animador de la celebració.

A la primera, tots aquells que exerceixen la tasca de lector a les assemblees litúrgiques hi trobaran criteris i reflexions generals sobre el sentit d'això que fan i, alhora, observacions i instruccions concretes per a fer-ho bé.

A la segona, tots aquells que tenen la responsabilitat de les celebracions litúrgiques –monitors, directors de cants, equips de litúrgia... tots els animadors de la celebració– hi trobaran un repàs de la celebració, moment a moment, indicant tot allò que convé tenir en compte perquè es desenvolupi de la manera més adequada.

Aquest llibret serà, doncs, un bon instrument per a revisar i millorar les nostres celebracions. I per ajudar a fer-ho millor a tots aquells que hi intervenen.

L'ANIMADOR DE LA CELEBRACIÓ

Cada església té el seu sistema d'organitzar les celebracions. O cada missa concreta s'organitza a la seva manera. A vegades és un equip que es reuneix dies abans amb el celebrant per parlar de la missa que els toca muntar. A vegades és un animador que ho coordina i ho porta tot. A vegades és el conjunt de celebrant, director de cants i monitor els que abans de començar la missa pensen i distribueixen les coses. A vegades això ho fan el celebrant i el monitor, que és alhora director de cants. A vegades s'ho ha de fer el celebrant tot sol...

Però en tot cas, el que cal és que de cada celebració se n'encarregui algú. I que se n'encarregui fent tots els esforços possibles per fer-la funcionar tan bé com sigui possible. D'aquest algú, que segurament molts cops no serà una sola persona sinó més d'una, en direm, en singular, "l'animador de la celebració".

No deu caldre, segurament, destacar aquí la importància de la tasca que realitza aquest animador de la celebració. D'ell depèn que la trobada central cristiana, l'Eucaristia dominical, pugui ser viscuda i celebrada de la manera més plena possible. La seva tasca, la seva dedicació a aquesta tasca, són un servei decisiu per a la bona marxa de la comunitat.

ABANS-ABANS DE LA CELEBRACIÓ

1. L'animador de la celebració manté un interès permanent per la seva feina, segons les seves possibilitats. Mira d'estar ben assabentat del sentit dels diversos temps litúrgics, repassa a casa les lectures del diumenge proper per saber quins cants triar, va a les reunions de la comissió de litúrgia de la parròquia, mira de saber l'opinió de la gent (no només dels seus amics, ni tampoc només dels membres de l'equip de litúrgia) sobre com van les celebracions... Alguns llibres senzills poden ajudar en aquest aprenentatge: concretament, n'hi ha dos de publicats a la col·lecció "Dossiers CPL", que es diuen *La missa dominical pas a pas* (repàs ampli de la celebració, amb suggeriments i observacions) i *La missa, senzillament* (explicació del sentit i el desenvolupament de la celebració); també, el llibre de Pierre Jounel *La missa ahir i avui*, Ed. Herder. Igualment, l'animador de la celebració, si pot, va alguna vegada a un curset o a una xerrada per aprendre'n més (i demana als responsables de la comunitat que li ho facilitin).
2. L'animador de la celebració es preocupa que creixi el nombre i la preparació de la diversa gent capaç d'intervenir a les celebracions. Sense pretensions excessives, però alhora sense creure que no val la pena fer res més del que es fa. I així, mirarà d'organitzar algunes xerrades que ajudin a millorar les diverses tasques que es fan. O convidarà a aquesta i aquella persona que no han llegit mai però que potser podrien fer-ho a trobar-se un dia per assajar una mica, a veure si s'animen.

3. Si dintre les tasques de l'animador hi entra l'encarregar-se dels cants, un bon instrument serà el llibret d'aquesta mateixa col·lecció que es titula *Com triar i dirigir els cants*.
4. L'animador és conscient de la seva particular manera de participar en la celebració. Per una banda, mirarà de viure, juntament amb l'assemblea, tot allò que l'assemblea celebra: escoltarà les lectures com tothom, pregarà com tothom, recitarà els textos i els respostes com tothom. Però, per una altra banda, sap també que la seva atenció no pot ser la mateixa que la resta de membres de l'assemblea: ell ha d'estar atent, discretament, a la seva tasca, i per tant potser no podrà viure la celebració amb tanta intensitat com els altres. El seu servei serà la seva manera de participar.
5. L'animador és conscient també que la gent el veu, i que d'alguna manera és un punt de referència de l'assemblea. Haurà d'evitar, doncs, "donar mal exemple", i distreure l'atenció. Per exemple, remenant papers tota l'estona, movent-se amunt i avall, fent gestos a qui sap qui. I haurà d'evitar, també, deixar-se endur pels nervis. Per exemple, si li sembla que el micro no sona prou, no es posarà a remenar-lo mentre el lector llegeix la lectura, sinó que esperarà que acabi; o, si durant l'oració col·lecta s'adona que el leccionari no està obert a la pàgina adequada, no pujarà a l'ambó a arreglar-lo, sinó que esperarà que s'acabi l'oració.
6. I per damunt de tot, l'animador de la celebració té paciència. Paciència amb si mateix quan no li surten les coses prou bé, i paciència amb la seva assemblea, amb

les dificultats per trobar lectors, amb la poca capacitat musical, amb aquell monitor que avui ha llegit la monició de la primera lectura durant el silenci de l'acte penitencial. Paciència perquè sap la importància que té la celebració cristiana, i està disposat a ajudar-la a avançar, a fer-ne un senyal tan intens com sigui possible de la presència de Jesucrist enmig del seu poble.

JUST ABANS DE COMENÇAR

7. Abans de començar la celebració cal preveure tota una colla de coses. Primer de tot, que estigui a punt tot el que caldrà utilitzar al llarg de la celebració, i tot el que constitueix l'“escenari” de la celebració. Els ciris encesos, els llums encesos, les flors ben posades (o tretes, si és que estan una mica pansides), els micròfons engegats i col·locats al lloc i a la mida adequada. I el missal i el leccionari al seu lloc i a punt per a ser utilitzats, i les ofrenes del pa i el vi preparades a la credença.
8. I, juntament amb això, preveure també que totes les tasques a realitzar estiguin distribuïdes:
 - Els lectors. Un per a la primera lectura, un altre per a recitar les estrofes del salm (si no hi ha un salmista que les canti), un altre per a la segona lectura. Els lectors han de ser triats abans de començar, i no dient durant la celebració allò de “si algú vol pujar a llegir...”. Als llocs on el costum és que els que volen llegir venen a avisar abans de començar cal preveure que, si al moment de començar no estan cobertes totes les lectures, l'animador ha d'anar a buscar qui les faci.

- El director dels cants. Que, naturalment, abans de començar haurà pensat ja quins cants s'escauen aquell dia i en aquella assemblea. Sobre la seva tasca, trobareu molts suggeriments a l'esmentat *Com triar i dirigir els cants*.
- El monitor. Si s'utilitza el full per a la celebració de *Missà Dominical*, s'haurà decidit prèviament quines de les monicions proposades per a aquell dia es llegiran, si se'n modifica alguna, si se n'afegeix alguna altra... I el mateix amb la pregària dels fidels.
- Els acòlits. O sigui, els qui acompanyaran el president al llarg de la celebració, els qui portaran les ofrenes a l'altar, el qui ajudarà (o els qui ajudaran) a donar la comunió. Si hi ha acòlits instituïts, o un grup organitzat d'escolans, aquestes tasques ja queden cobertes per ells (en el cas dels escolans, però, no serà bo que siguin ells els qui ajudin a donar la comunió, sinó una persona adulta). Si no hi són, caldrà preveure els qui realitzaran cada una d'aquestes tasques. Especialment la tasca d'acompanyar el president al llarg de la celebració, aguantar el missal si cal, etc.: és una tasca que es realitza a massa pocs llocs encara, i que caldria promoure per evitar la imatge del president solitari que ho ha de fer tot.
- I les altres tasques que hi pugui haver: els qui passen a recollir la col·lecta si és que n'hi ha, el turiferari (el que porta l'encenser) si és que n'hi ha, els que acompanyen la processó d'entrada amb els ciris si és que n'hi ha, etc.

L'INICI DE LA CELEBRACIÓ

9. Si cal, abans de la celebració es fa un breu assaig de cants. Després, hi ha uns breus moments de silenci per crear el clima necessari. Després, l'animador convida l'assemblea a posar-se dreta, i s'enceta el cant d'entrada.
10. El celebrant surt durant el cant d'entrada. Convindrà que no surti mai sol, perquè quedaria molt poqueta cosa, molt poc significatiu del començ d'una acció important. Per això, anirà bé que sempre vagi acompanyat almenys d'un acòlit (un ajudant) o dos, que poden anar vestits amb alba o amb vestit ordinari de carrer. Aquest o aquests acòlits seran al seu costat al llarg de tota la celebració. I poden ser gent gran o nens.
11. El celebrant i els acòlits fan inclinació a l'altar i després el celebrant el besa i se'n va a la seu. Si hi ha encens, ara s'encensa l'altar, mentre es continua cantant el cant d'entrada.
12. El celebrant saluda l'assemblea, i després pot dir unes breus paraules acollidores. Aquestes paraules poden servir simplement de benvinguda a l'assemblea, o poden ser també, els dies en què sigui adient, una manera de situar el temps litúrgic o la festa que se celebri. O, també, si cal, poden referir-se a alguna circumstància particular que visqui la comunitat, l'Església o la societat i que valgui la pena en aquells moments de tenir present.

Els fulls per a la celebració de *Missà Dominical* acostumen a proposar, per a aquest moment, una fórmula de monició introductòria. Aquesta monició no és per a ser llegida, sinó que s'ofereix com a idees per a les paraules inicials del celebrant. Normalment, per tant, no serà bo que la llegeixi el monitor, ja que li donaria una rellevància excessiva (llevat que hi hagi costums o circumstàncies que aconsellin el contrari: per exemple, un celebrant molt gran). Una monició introductòria llegida per un monitor només serà convenient fer-la en festes especials en què calgui destacar especialment l'explicació del sentit del que se celebra. Si no és així, n'hi haurà prou amb les paraules breus del celebrant.

A més, en les celebracions més solemnes, quan els cants i l'ambient ja situen prou a l'assemblea, no caldran molts cops ni les paraules inicials del celebrant i n'hi haurà prou amb la salutació ritual.

13. Després ve l'acte penitencial. El celebrant l'introdueix, es fan uns moments de silenci, es diu una de les fórmules de petició de perdó, i el celebrant el conclou.

Convé que aquest moment de silenci sigui un moment suficient: no excessiu, però tampoc tan curt que la gent ni se n'adoni; va bé, en començar la celebració, tenir uns moments de concentració personal davant Déu, no només per demanar perdó, sinó sobretot per disposar-se interiorment a l'Eucaristia. Cal, doncs, que l'assemblea aquella pugui adonar-se que està fent silenci.

La fórmula més habitual de petició de perdó és la de les invocacions i el "Senyor, tingueu pietat". El mateix director de cants pot llegir les invocacions i entonar el

“Senyor, tingueu pietat”. O pot fer-ho un monitor, o el mateix celebrant.

Cal no deixar perdre, però, les altres fórmules, sobretot la del “Jo confesso”, que pot utilitzar-se alguna sèrie de diumenges.

També, en algunes ocasions (a la Quaresma, per exemple), es pot ressaltar l'acte penitencial amb un silenci més llarg i un cant de petició de perdó. Tanmateix, aquesta substitució de les fórmules del missal per cants de petició de perdó no és una pràctica que sigui bo fer-la gaire sovint: donen un to a aquest moment excessivament centrat en el pecat, to que no és el que li correspon.

14. Els diumenges i festes en què correspon, ara es diu o canta el Glòria. El Glòria és un himne, i per tant aniria bé cantar-lo sempre. Si no es canta, cal recitar-lo bé, pausadament, intel·ligiblement. A vegades podrà fer-se a dos cors, a vegades amb música de fons. I sobretot caldrà cantar-lo sempre en els dies solemnes. Quan es canta, pot entonar-lo el celebrant o el director de cants.
15. I el ritu d'entrada s'acaba amb l'oració col·lecta que diu el celebrant.

LA LITÚRGIA DE LA PARAULA

16. A la litúrgia de la Paraula hi ha un ministeri rellevant: és el del lector. Tot el que afecta a aquest ministeri ho trobareu a la primera part d'aquest llibret.
17. Una altra tasca a valorar en la litúrgia de la Paraula és la del monitor. Les monicions, en aquest moment, serveixen perquè l'assemblea pugui captar millor les lectures: normalment, quan un arriba de fora el carrer, de la vida normal, costa d'entrar en el llenguatge i l'ambient a vegades tan diferent i desconegut en què és escrita la Paraula de Déu. Les monicions no podran pretendre, tanmateix, aconseguir que tot s'entengui totalment (no passa res si queden coses fosques: no estem pas en una classe, sinó en una celebració!). Ni seran petits sermons o petits resums de la lectura. Seran, senzillament, això: un toc d'atenció per situar la lectura, perquè la lectura pugui ser més ben captada.
18. Les monicions poden ser redactades a cada lloc, segons les diverses situacions. O es poden utilitzar les que proposa el full per a la celebració de *Missa Dominical*, mirant-se-les bé, però, abans de començar, per si cal adaptar, suprimir o afegir alguna cosa.
19. Hi ha llocs que utilitzen les monicions del full per a la celebració però que sistemàticament deixen de llegir la del salm o la de l'evangeli. Això no és un bon criteri. La monició del salm és una invitació a posar-se en actitud de pregària, i la de l'evangeli convida a rebre la paraula de Jesucrist i a saludar-la amb l'Al·leluia. El bon criteri de selecció serà veure quines monicions

convé llegir en cada cas i quines no segons el tipus de celebració i d'assemblea. Però sense excloure'n sistemàticament cap.

20. Les monicions convé que sempre siguin escrites prèviament i llegides. El do de la bona improvisació el té molt poca gent. I qui improvisa sense saber-ne acostuma a aconseguir cansar l'assemblea i no pas ajudar-la.
21. Les monicions no es fan des del lloc on es llegirà la Paraula, sinó des d'un altre lloc. El lloc de la Paraula és només per a això: per a llegir la Paraula.
22. Les monicions no les llegeix el mateix que llegirà la lectura. Perquè convé que es distingeixi bé el que és la Paraula de Déu del que és paraula nostra.
23. Entrant ja a repassar concretament el desenvolupament de la litúrgia de la Paraula, convé destacar que, per començar-la, cal que tota l'assemblea estigui en silenci. És a dir, que un cop acabada l'oració col·lecta no s'ha de començar immediatament amb la monició a la primera lectura, sinó que cal esperar que tothom estigui ben assegut i que no se sentin sorolls. Llavors, el monitor s'acosta al micròfon i comença la monició (i, si no hi ha monició, puja el lector i comença la lectura).
24. Aquest criteri de no començar a llegir res si la gent no està tranquil·la i quieta i en disposició d'escoltar, s'ha de seguir en tota ocasió. Per exemple, deixant pauses entre cosa i cosa, i no enganxant-ho tot sense donar temps de respirar i pair: entre la monició i la primera lectura, entre la primera lectura i la monició del salm, entre la monició del salm i el salm, entre el salm i la monició a la segona lectura, entre...

25. Després de la monició es comença la lectura. Els lectors poden estar-se dalt del presbiteri des del començament de la celebració i fins al final, o poden pujar tots alhora després de l'oració col·lecta i baixar després de l'evangeli, o poden pujar quan els toca llegir i baixar en acabar. Si pugen quan els toca llegir, no ho faran mentre el monitor llegeix la monició, sinó abans de començar-la o després d'acabar-la. Abans de començar cada lectura cal assegurar que el micròfon estigui a l'alçada adequada per al lector corresponent. D'assegurar això pot encarregar-se'n, per exemple, el monitor.
26. Després de la primera lectura ve la monició al salm (si n'hi ha), i després el salm. El salm responsorial és un moment en què, dintre la litúrgia de la Paraula, preguem amb les paraules que ens dona la mateixa Paraula de Déu. Per això és un moment important, que ha de ser ben realitzat. I per això no s'ha de substituir el salm responsorial per cap altre cant.
27. La millor manera de fer el salm és que un cantor canti les estrofes i tot el poble canti l'antífona de resposta. Convindria esforçar-se per poder-ho fer així; i si no, almenys per fer-ho així en els dies més solemnes. Però alerta: aquest “poder-ho fer així” vol dir “poder-ho fer així bé”, i no “poder-ho fer així de la manera que sigui perquè ens han dit que s'ha de fer”. Fer-ho bé voldrà dir que el cantaire canti bé, canti de tal manera que la lletra s'entengui bé (això és indispensable!), i tingui un to que ajudi a pregar. Si no, més val llegir-les, les estrofes. I el millor per saber si es fa com cal és veure si a la gent li agrada.

28. Si no es poden cantar les estrofes, almenys sí que caldria cantar a totes les misses l'antífona de resposta. És la millor manera de crear el clima de pregària que el salm ha de tenir: amb el cant repetit de l'antífona per part de l'assemblea. Si es pot, aquesta antífona serà la mateixa que posa el leccionari; però si la del leccionari no se sap o els assistents no seran capaços d'aprendre-la, llavors se'n pot cantar una altra de senzilla i més coneguda que tingui un sentit semblant; o alguna de general com "La nostra esperança és el Senyor". Alternant amb l'antífona, un lector anirà recitant les estrofes del salm (només les estrofes, i no el text de la resposta). I si es pot, el recitat de les estrofes seria bo d'acompanyar-lo amb música de fons suau, de guitarra o d'orgue, per exemple (aquest fons sonor, a la fi de cada estrofa llegida, es transforma en tornada).
29. El que sí que cal evitar és fer que la gent vagi repetint de memòria, sense cantar, la resposta que posa el leccionari. Això no s'hauria de fer mai, perquè impedeix de realitzar l'objectiu del salm: impedeix el clima de pregària, ja que tothom ha d'estar pendent de recordar la resposta. Si realment és impossible cantar res (és a dir, en aquelles celebracions en què no es canti res en cap moment, ja que si es canta en algun altre moment també es pot cantar en aquest), es pot recitar el salm pausadament i sense resposta de la gent, o es pot fer una altra combinació: el lector diu el text de la resposta i la gent el repeteix; el lector llegeix pausadament les estrofes del salm, sense resposta de la gent; al final, el lector torna a dir el text de la resposta i l'assemblea torna a repetir-lo.

30. El salm el llegeix una persona diferent del que ha llegit la primera lectura i diferent també del que llegirà la segona. Hi ha, doncs, tres lectors: de la primera lectura, del salm, i de la segona. Aquest canvi de persones, fet amb calma i dignament, ajuda a ressaltar l'especificitat de cada text. Tanmateix, si en algun lloc es veu necessari reduir el nombre de persones que intervenen, el lector de la primera lectura pot llegir també les estrofes del salm.
31. Després del salm el monitor llegeix (si n'hi ha) la monició a la segona lectura, i el lector llegeix la lectura.
32. Després de la segona lectura, ve la preparació a l'evangeli. Si hi ha monició, la preparació de l'evangeli comença amb la monició, que no ha de llegir-se mai després de l'Al·leluia, sinó abans. Després de la monició, tothom es posa dret i s'aclama l'evangeli amb el cant de l'Al·leluia o, en temps de Quaresma, amb un altre cant d'aclamació a Jesucrist.

El cant de l'Al·leluia pot acompanyar-se amb el cant o la lectura del verset que el leccionari assigna en aquest moment (es canta l'Al·leluia, es llegeix o canta el verset, es torna a cantar l'Al·leluia): si es llegeix, no convé que ho faci el qui ha llegit la segona lectura, ja que no hi té res a veure, sinó que ho pot fer, per exemple, el director de cants. Durant el cant de l'Al·leluia es prepara l'encens si n'hi ha, i el que ha de llegir l'evangeli va cap al lloc corresponent des d'on el llegirà.

33. Després el prevere o diaca a qui correspongui proclama l'evangeli.

34. Acabat l'evangeli té lloc l'homilia. Després de l'homilia, tothom pot continuar assegut en uns moments de silenci reflexiu.
35. Després, els diumenges i els altres dies en què correspongui, es diu la professió de fe o credo. Actualment, la professió de fe pot dir-se segons dues fórmules: una és la llarga, que tradicionalment es deia a la missa, i l'altra és la breu, coneguda com a "Símbol apostòlic", que era el credo que s'aprenia de memòria a la catequesi. Convindrà utilitzar-los tots dos: per exemple, la forma breu, que per la seva brevetat fa ressaltar els aspectes més centrals de la fe, podria utilitzar-se en els temps de Quaresma i Pasqua. La professió de fe normalment serà recitada i no cantada (llevat de dies en què es vulgui destacar especialment: llavors podrà cantar-se, per exemple, amb la melodia coneguda de Mn. Romeu). Tanmateix, caldrà vetllar que aquest recitat sigui fet amb un ritme comú, amb les pauses adequades, i no atropelladament.
36. La litúrgia de la Paraula s'acaba amb la pregària universal, o pregària dels fidels. En aquest moment la comunitat, abans de participar de la taula del Senyor, surt de si mateixa i mira cap al món sencer, i intercedeix pel món sencer davant el Pare. Segons diu el missal, hi ha quatre tipus d'intencions que haurien d'aparèixer-hi sempre (encara que no necessàriament en aquest ordre): per l'Església, pel món i pels governants, pels qui pateixen, i per la comunitat pròpia. Caldrà evitar, doncs, que la pregària sigui feta només a base d'intencions de la comunitat, o de peticions per al nostre

millorament personal, oblidant-nos del món. I alhora, caldrà mirar que no quedi tot molt general i llunyà i a sobre dit amb frases vagues i tòpiques, sinó que també hi surtin intencions més properes, dels esdeveniments que afecten més els assistents (sense fer, però, una mena de noticiari de les últimes desgràcies esdevingudes...).

37. La pregària dels fidels la introdueix el celebrant, el qual normalment indica també què responderà l'assemblea (i si no, ho indicarà immediatament el qui llegeixi les pregàries, per evitar que la gent respongui coses diverses). Després, un diaca, el monitor, o algú altre llegeix les intencions de pregària. A cada intenció, l'assemblea diu la seva resposta que, si és possible, serà cantada, per donar relleu al sentit col·lectiu de la pregària. Finalment, el celebrant diu l'oració conclusiva.
38. És millor que les intencions de pregària les llegeixi una sola persona, i no que en vagin desfilant-ne unes quantes, que més aviat distreuen. El caràcter col·lectiu de la pregària ja es destaca amb la resposta de tothom, i no amb els diversos lectors d'intencions. Llegir les intencions entre diverses persones podrà fer-se, si de cas, en alguna circumstància particular que ho aconselli.
39. Normalment no serà aconsellable que hi hagi pregàries espontànies: en una assemblea gran, normalment serà millor que les coses estiguin preparades de manera que responguin al conjunt, i no a les emocions concretes d'unes poques persones. Si que pot ser bo, en canvi, que els qui vulguin portin intencions escrites i les donin a l'animador abans de començar la celebració, perquè aquest les insereixi en el conjunt. Tanmateix, si

per algun motiu es veu necessari que hi hagi pregàries espontànies, caldria que primer se'n llegissin algunes de preparades i que donessin el to d'universalitat, i que si de cas després s'hi poguessin afegir les espontànies (les quals també estarà bé que els qui les vulguin dir se les hagin escrit prèviament).

LA LITÚRGIA DE L'EUCARISTIA

La preparació de les ofrenes

40. Després de la pregària dels fidels tothom seu i té lloc la preparació de les ofrenes. El moment de la preparació de les ofrenes és un moment per crear clima que introdueixi a la litúrgia de l'Eucaristia. Per una banda, doncs, caldrà fer visibles els gestos de preparar el pa i el vi; per l'altra, caldrà assegurar un ambient de distensió, que relaxi de la tensió de la litúrgia de la Paraula i disposi per a l'Eucaristia.
41. Les ofrenes hauran d'estar preparades, des del començament de la missa, a la credença o en un altre lloc adequat, però mai sobre l'altar. D'allà són portades a l'altar pels acòlits o per alguns dels assistents. Cal notar que els corporals i purificadors no són ofrenes, i per tant poden ser a l'altar des del començament o ser-hi portats més discretament que les ofrenes.
42. La manera més normal de fer la preparació de les ofrenes és la següent. El celebrant agafa la panera del pa, la té una mica alçada (només una mica!), diu en secret les paraules que posa el missal, i després

deixa la panera sobre l'altar. A continuació, posa el vi i l'aigua al calze, el té una mica alçat, diu en secret les paraules, i després el deixa sobre l'altar.

43. Sobre això, es poden assenyalar algunes pràctiques no recomanables:

- No és recomanable dir en veu alta les paraules que posa el missal per a presentar el pa i el vi. No ho és, perquè prou paraules té ja la missa, de manera que en aquest moment el que convé és el silenci, la tranquil·litat, els gestos ben fets que ajudin a preparar-se per a la litúrgia de l'Eucaristia. El missal ja ho diu, que aquestes paraules es diuen en secret, i que si de cas només algun cop poden dir-se en veu alta (i mai no es diran en veu alta, ni tan sols a mitja veu, quan es canta o hi ha música!).
- No és recomanable, normalment, cantar durant el moment de la preparació de les ofrenes. Pels mateixos motius del punt anterior, perquè és un moment de tranquil·litat. En canvi, serà ben recomanable que hi hagi música de fons, en directe o gravada. El cant més valdrà reservar-lo, si de cas, per quan es faci solemnement processó d'ofrenes.
- No és recomanable tenir el vi ja posat dins el calze. Això no s'hauria de fer mai. Perquè en aquest moment de les ofrenes són importants els gestos, les coses que entren pels ulls. I el gest de posar el vi i l'aigua dins el calze és un gest que ha de ser vist!

- No és recomanable, finalment, agafar el pa i el calze ja prèviament preparats, alçar-los tots dos, i dir en veu alta les paraules que posa el missal ajuntant-les en una sola pregària. Fer això és una suma de desencerts. El desencert de dir la pregària en veu alta, el desencert de no fer el gest propi de presentació primer del pa i després del calze, el desencert de no fer tampoc el gest de posar el vi i l'aigua dintre el calze...

44. En els llocs en què es fa capta de diners per a les necessitats de l'Església i pels pobres, el moment de la preparació de les ofrenes serà l'adequat per fer-la. El millor serà que el celebrant sigui en acabar la pregària dels fidels, mentre un nombre suficient de gent passi a fer la capta (que hi hagi prou gent perquè no s'allargui). En acabar, es porten a l'altar les ofrenes del pa i el vi i es preparen.

45. En dies més solemnes, serà bo de ressaltar la preparació de l'Eucaristia amb la processó d'ofrenes. La processó d'ofrenes té com a objecte portar a l'altar el pa i el vi i, si és oportú, ofrenes també per a les necessitats de l'Església i per als pobres. Durant la processó d'ofrenes serà bo de cantar un cant.

46. No s'escau gaire d'afegir, a la processó d'ofrenes, el que s'anomena ofrenes "simbòliques", ja que desequilibren el sentit d'aquest moment i distreuen del que s'està fent, que és preparar l'Eucaristia: aquestes ofrenes "simbòliques" poden posar-se, si de cas, com a ritu inicial o ritu final de la celebració. I certament, no s'escau gens i cal evitar de fer en aquest moment regals

a persones (al celebrant el dia del seu sant, a l'ordenat el dia de l'ordenació...): aquests regals desmunten el sentit del moment i cal passar-los, si de cas, al començ o al final de la celebració.

47. Després de la preparació de les ofrenes, si hi ha encens, té lloc l'encensació de les ofrenes, l'altar, els ministres i l'assemblea.
48. Després té lloc la invitació a la pregària ("Pregueu germans..."), amb la corresponent resposta del poble, i després el celebrant diu l'oració sobre les ofrenes.

La pregària eucarística

49. La pregària eucarística és una pregària presidencial a la qual l'assemblea s'adhereix escoltant-la amb atenció i intervenint-hi amb algunes aclamacions. Serà feina del president, per tant, assegurar un to i un estil de proclamació de la pregària que faci que l'assemblea s'hi senti enduta, presa. Sobretot, el president mostrarà, amb el seu to i estil, que ens trobem realment en el moment central de la celebració, i no en una segona part que s'ha de fer ràpida perquè l'homilia ja ha estat prou llarga...
50. Abans de la pregària eucarística, és a dir, després de l'oració sobre les ofrenes i abans de començar el diàleg inicial del prefaci, molts cops serà bo una breu monició del president mateix, que ressalti el sentit central del que anem a fer, ho enllaci d'alguna manera amb la litúrgia de la Paraula, i convidi a l'esperit d'acció de

gràcies. Algun cop, aquesta monició la podrà fer un monitor.

51. Per tal que la pregària eucarística tingui la rellevància que ha de tenir, és un element important el to i la manera com la proclami el celebrant. Però també ho és el fet que es cantin aquells elements que han de ser cantats: no pot ser que durant una missa es canti a tot arreu menys a la pregària eucarística! Caldrà assegurar sempre el cant del Sant. Però, a més, caldria acostumar-se a cantar el diàleg inicial del prefaci, l'aclamació després de la consagració, i l'Amén final del "Per Ell". I, en els dies més solemnes (o cada diumenge, a la missa major!), el prefaci sencer (si el celebrant pot cantar-lo bé, és clar...).

La comunió

52. Després de l'Amén final de la pregària eucarística venen els ritus de la comunió. Són els següents: parenostre; pregària de la pau i gest de pau; fracció del pa; invitació a la comunió; comunió; silenci després de la comunió; oració després de la comunió.
53. El parenostre l'introdueix el celebrant i el recita l'assemblea sencera. En dies més solemnes pot anar bé cantar-lo (però, per favor, amb el text del parenostre de veritat, no amb adaptacions més o menys afortunades...). També, segons l'assemblea, pot ser bo de proposar (sempre o alguns dies) que tothom tingui les mans alçades en actitud de pregària. (El gest fraternal de dir-lo donant-se les mans no resulta tan adequat,

ja que la fraternitat s'expressarà després, en el gest de pau).

54. El parenostre enllaça amb l'embolisme "Allibereu-nos, Senyor", al qual l'assemblea respon "Perquè són vos- tres per sempre...". Si el parenostre s'ha cantat, podrà ser bo cantar també aquesta aclamació.
55. Després ve el ritu de la pau, que consta de l'oració, l'anunci de la pau, la invitació a la pau i el gest de pau entre els membres de l'assemblea. Aquest ritu no s'ha de prendre només com una expansió simpàtica, sinó com una afirmació de voluntat de superació de divi- sions, de reconciliació i perdó mutu, de treball per un món just que faci possible una veritable pau, de seguim- ent de l'estil de Jesús que es dona, de reconeixement que la força per a la pau i la plenitud de la pau només es troben en Jesús.
56. Després ve la fracció del pa. Un gest molt significatiu, tant que durant els primers temps de l'Església l'Eu- caristia va anomenar-se "fracció del pa": el celebrant parteix el pa del qual participarà tota la comunitat, que forma un sol cos. El problema és que aquest gest ha quedat reduït a la mínima expressió, per raons de comoditat: es parteix només una hòstia, la del cele- brant! Caldria fer els possibles per recuperar el gest: almenys, partir unes quantes hòsties grans; i mirar de tenir pa àzim més consistent i partible (si més no els dies més solemnes).
57. Durant la fracció del pa, el missal preveu que es canti la lletania de l'"Anyell de Déu". La manera normal de fer aquest cant és que un solista canti la invocació "Anyell

de Déu que lleveu el pecat del món” i que el poble respongui “tingueu pietat de nosaltres” i “doneu-nos la pau”. Caldria intentar que es fes realment d’aquesta manera, ja que això li dona una varietat respecte als altres tipus de cants.

58. A molts llocs s’ha introduït el costum de cantar, en comptes de l’“Anyell de Déu”, un “cant de pau”. Sobre aquest costum caldria tenir en compte dues coses. La primera, que el cant de pau no pot substituir l’Anyell de Déu; si hi ha cant de pau, a continuació cal dir o cantar l’“Anyell de Déu”. La segona, que els cants de pau que es cantin no siguin simples cants “simpàtics” sinó que recullin d’alguna manera el sentit que, segons dèiem més amunt, té el ritu de la pau.
59. Durant la fracció i durant el cant corresponent és el moment de repartir el pa de l’Eucaristia a les diverses paneres en què haurà de ser distribuït (no és bo que durant la pregària eucarística hi hagi moltes paneres sobre l’altar: el millor és que n’hi hagi una de sola i en el moment de la fracció es reparteixi en les que calgui). Igualment, si és que ha de fer-se, aquest és el moment de portar del sagrari a l’altar la reserva (tot i que caldria intentar que sempre es combregués del pa consagrat en aquella missa).
60. Per tal d’evitar que la distribució de la comunió s’allargui excessivament, caldrà que, en les assemblees nombroses, hi hagi altres persones que, a més del celebrant, distribueixin la comunió. No és bo, però, que sigui un capellà que no ha participat a la

celebració el qui surti ara a ajudar, sinó que convé que sigui sempre algú (prevere, diaca, religiós o religiosa, laic o laica) dels qui hi participen. Si els qui han d'ajudar a distribuir la comunió són laics que es troben entre l'assemblea, han de pujar al presbiteri durant la fracció i el cant corresponent.

61. Després de la fracció del pa i el cant, el celebrant mostra el pa eucarístic a l'assemblea, diu la invitació a la comunió i tots, celebrant i assemblea, diuen l'oració "Senyor, jo no soc digne". Després el celebrant combrega amb el pa i el calze, dona la comunió als altres ministres i, si hi ha algú que hagi d'ajudar-lo a distribuir-la a l'assemblea, li fa lliurament de la panera.
62. Actualment, en la majoria dels casos, la comunió es realitza amb el pa sol. Caldria, però, fer l'esforç per eixamplar al màxim la comunió amb les dues espècies, ja que és el signe ple de participació en la Eucaristia, en el cos i la sang de Crist. I caldria que, segons les possibilitats, aquesta participació fos menjant realment el pa i bevent realment el calze, tal com Jesús va fer amb els seus deixebles, i no sucant.
63. Caldria fer tots els possibles perquè la processó de la comunió tingués la dignitat que correspon a la importància del que va a fer-se. A molts llocs això ja s'ha aconseguit espontàniament. En altres, en canvi, es crea un ambient de cua d'autobús o d'apilotament d'entrada de metro que caldria mirar de corregir. Per exemple, amb alguna breu monició en què, sense renyar la gent, es convidi a acostar-se a rebre la comu-

nió ordenadament i amb esperit de pregària i d'acció de gràcies.

64. Mentre combrega el celebrant, es comença el cant de comunió. El cant de comunió hauria de ser tranquil i fàcil de cantar, de manera que l'assemblea pogués seguir-lo sense necessitat de gaires papers ni cantorals i pogués estar més atenta al Senyor que va a rebre. En aquest sentit, aniran bé cants d'estrofes, en què la gent només hagi de cantar la resposta. També anirà bé alternar, si la comunió és llarga, estones de cant amb estones de música. O, algun cop, fer la comunió en silenci o amb música de fons.
65. Després de la comunió, es retiren les paneres i els calzes a la credença, o a un costat de l'altar. Per purificar-los, el millor és esperar que s'acabi la missa. Però, si es vol fer immediatament després de la comunió, no s'hauria de fer a l'altar mateix, sinó a la credença (fa molt mal efecte, a l'altar!)
66. Després de la comunió és bo fer un moment de silenci, amb tothom assegut, celebrant inclòs; en determinades celebracions de to molt intens, però, serà millor no fer aquest silenci. Si la comunió s'ha fet en silenci, durant aquesta estona de després pot cantar-se algun cant. També, si hi ha algun avís a fer que sigui especialment llarg, pot fer-se ara, mentre tothom és assegut.
67. Després tothom es posa dret, i el celebrant diu la post-comunió.

LA CONCLUSIÓ DE LA CELEBRACIÓ

68. Acabada la postcomunió, es fan els avisos breus que calgui fer. Els pot fer el celebrant o bé un monitor.
69. Després el celebrant dona la benedicció, que en molts casos podrà tenir la forma de benedicció solemne o d'oració sobre el poble, segons proposa el missal. En la benedicció solemne o l'oració sobre el poble convindrà que un acòlit o algun altre ajudant sostinguin el missal davant el celebrant, perquè aquest pugui dir-les amb les mans esteses sobre l'assemblea.
70. La celebració s'acaba amb el comiat i la sortida del celebrant i els ministres.
71. El missal no preveu que la missa s'acabi amb un cant final, sinó que més aviat suposa que els ministres i la gent surten acompanyats d'una tocada d'orgue o en silenci. És, certament, una bona manera d'acabar, sense allargar la celebració innecessàriament després que s'ha dit el "Germans, aneu-vos-en en pau".

Tanmateix, a molts llocs ha arrelat el costum d'un cant final. Tampoc no és mala manera d'acabar, sempre que s'eviti, però, un allargament innecessari de la celebració. El millor serà que aquest cant sigui breu i se situï després de la benedicció i abans del "Germans, aneu-vos-en en pau", com una aclamació final de l'assemblea. Només en casos molt especials (celebracions molt animades que la gent té ganes d'allargar cantant, o la festa del patró en què és bo cantar íntegres els goigs) el cant final anirà bé que sigui llarg.

I ENCARA...

72. Cal respectar sempre l'assemblea. Evitar tot el que sigui –o sembli– un reny. Si cal advertir sobre algun “defecte” (arribar tard, no cantar, etc.) hauríem de saber-ho fer sempre positivament (per exemple: “Gràcies a tots aquells que arriben uns minuts abans de començar per assajar els cants”). L'animador de la celebració, si vol realment “animar-la”, mai no ha d'enfadarse ni molestar-se amb els germans assistents.
73. Cal estalviar els advertiments inútils. Per exemple, dir “poseu-vos drets” quan la gent ja sap que cal aixecar-se (o és suficient un senyal amb la mà indicant-ho). L'animador ha de preferir sempre pecar per paraula de menys que per paraules inútils, que –si més no a la llarga– destorben el clima de la celebració.
74. En aquest aspecte, cal vetllar també perquè durant la recitació comuna d'oracions, etc. (el glòria, el credo, el parenostre...) la veu de l'animador –i la del celebrant– se sentin massa pels altaveus. Molesta als assistents, malgrat que sovint celebrants i animadors ni s'adonin que –pel fet de tenir a prop el micròfon– criden massa durant aquestes pregàries de tots.
75. Especialment si el celebrant no és l'habitual en aquella missa, convindrà posar-se d'acord amb ell abans de començar. Actualment els costums són sovint diversos segons els llocs i convé concretar les maneres de fer per evitar després sorpreses. En principi, és el celebrant el que s'ha d'adaptar a les maneres de fer de cada lloc.

76. L'ús del seny és una de les coses importants per a l'animador de la celebració. Seny per veure què convé fer realment dins les possibilitats d'aquella assemblea (i, a vegades, el que es diu en aquest llibret que és el millor no serà el que convindrà fer; altres vegades, en canvi, seny voldrà dir ser una mica més exigent i treure més suc de l'assemblea del que se'n treu). I seny, també, per resoldre bé els problemes que puguin sorgir durant la celebració (exemple exagerat: si el monitor s'ha descurat la monició a la segona lectura i el lector ja està llegint la lectura, no s'ha de fer parar el lector perquè el monitor llegeixi la monició; exemple no tan exagerat i més habitual: si durant la lectura de l'evangeli l'animador veu que un dels ciris de l'altar s'ha apagat, que s'espera si de cas que s'acabi la lectura per anar a encendre'l, que si no distraurà tothom).
77. En acabar la missa, sovint no serà inútil un ràpid –breu– diàleg amb el celebrant i els altres animadors (monitor, director del cant, organista, etc.), per comentar algun aspecte, tant positiu com negatiu de la celebració. Per tenir-ho en compte els altres dies.

ALGUNS MATERIALS ÚTILS

Dins aquesta mateixa col·lecció *Celebrar*:

- *Com triar i dirigir els cants*. Observacions, suggeriments, idees sobre aquesta part tan important en l'animació de la celebració.
- *Celebrar l'any litúrgic*. Per conèixer millor, i celebrar millor, els diferents temps litúrgics. Amb suggeriments concrets.
- *Fem-ho bé!* Consells pràctics per a la celebració de la missa.

Dins la col·lecció "Dossiers CPL" del Centre de Pastoral Litúrgica:

- *La missa dominical, pas a pas*. Un repàs ampli i detingut de la celebració, amb suggeriments i observacions.
- *La missa, senzillament*. Una bona presentació del sentit de la celebració de l'Eucaristia, del seu origen, de la seva vinculació amb la nostra vida, del seu desenvolupament.
- *Ministerios al servicio de la comunidad celebrante*. Repàs, explicació i suggeriments sobre els diversos ministeris, tant ordenats com laïcals, en la celebració litúrgica.

Dues publicacions periòdiques, també del Centre de Pastoral Litúrgica:

- *Missa Dominical*. Conté el full per a la celebració de cada diumenge, orientacions per a la celebració i l'homília, i altres suggeriments i materials.

- *Galilea.153 Litúrgia, pastoral, vida cristiana*. Una revista que apareix sis cops l'any, amb elements de formació litúrgica, experiències, les lectures dels diumenges i els suggeriments per als cants. També pots veure alguns dels seus continguts a <http://cpl.es/>